

KLASİK GİTAR DEŞİFRESİNDE KALIP ORGANİZASYONUNUN ÖNEMİ

Fatih AKBULUT¹

ÖZET

Klasik gitar deşifresi;çoğunlukla müzikal bir dokunun partiküller halinde, 'birebir karşılama' mantığı ile tuşe üzerine aktarılması yaklaşımına dayanır. Bu yaklaşımda, partikülleri temsil eden nota işaretleri, buldukları tel ve perdeler belirlenerek tuşe üzerine aktarılırlar. Bu tür bir tikel yaklaşım, çok sesliliğin kalıp organizasyonu üzerine evrimleştiği klasik gitar için uygun değildir. Bu makalede, klasik gitarın kalıp organizasyonuna dayalı tuşe mantığı ele alınmış ve klasik gitar müziğinde yaygın olarak kullanılan akorların bu mantık çerçevesinde nasıl işlediğini göstermek amacı ile "do" tonu içerisinde akor kalıpları organize edilmiştir. Klasik gitar için yazılmış bir müzik yapıtı, bu kalıplar aracılığı ile klasik gitar tuşesi üzerine aktarılmıştır. Böylece, gitarın kalıp organizasyonuna dayalı tuşe mantığını bilmenin, deşifre edilen müziği oluşturan materyalleri enformasyon blokları halinde organize edebilme becerisini geliştireceği gerçeğine değinilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Deşifre, kalıp organizasyonu, armonik taslak, akor formu, armonik devinim, klasik gitar

THE IMPORTANCE OF PATTERN ORGANIZATION FOR CLASSICAL GUITAR SIGHT READING

ABSTRACT

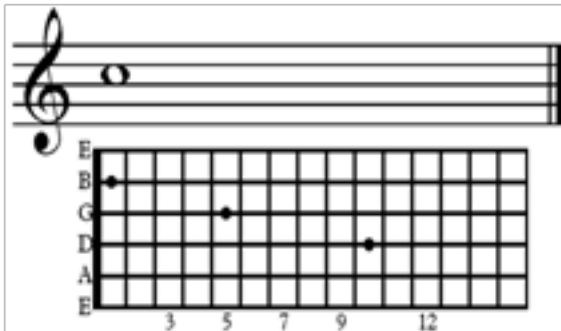
Classical guitar sight reading is commonly based on 'one by one correspondence' approach of transferring the harmonic texture of a written music in note particles. In this approach, the note signs which represent the particles are transferred through defining the strings and frets which they are on. This kind of particular approach is inconvenient for classical guitar, whose harmonic evolution is based on pattern organization. In this article, pattern organization based fretboard logic has been handled. In this manner, commonly used chord patterns in classical guitar music have been organized in 'C' tone. A composition written for classical guitar has been transferred on the fretboard through this patterns and by this way, the reality of how important the knowledge of fretboard logic is pointed out, in terms of the skill of being able to organize the musical materials into the blocks of information.

Key Words: Sight reading, pattern organization, harmonic layout, chord form, harmonic progression, classical guitar

GİRİŞ

Gitarın armoniyi yansıtma biçimi, diğer çok sesli çalgılarla karşılaştırıldığında önemli bir farklılığa sahiptir. "Gitar, çalgıcı ile çaldığı müzik arasında, ergonomik bir arayüzey olarak nitelendirilebilecek kalıp organizasyonu ile bütünleşmiştir" (Edwards, 1989, s.x).

Dizi, aralık ve akor devinimlerini oluşturan nota kümelerinin hareketi, gitar tuşesi üzerinde yatay, dikey ve yanal olmak üzere üç eksenlidir. Hareketin üç eksenli oluşu; aynı ses perdesindeki notaların, tuşe üzerinde bir den çok pozisyonda bulunmalarından kaynaklanmaktadır.

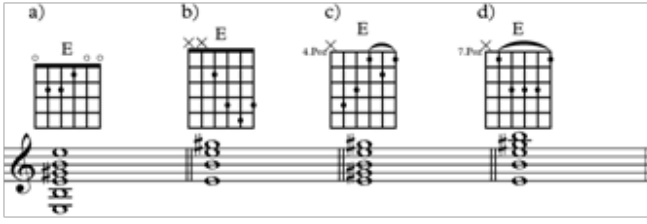

Şekil1: 'Do' nun tuşe üzeri pozisyonları

Aynı ses perdesinin tuşe üzerinde çok pozisyonlu oluşu; öncelikle notanın, tuşe üzerindeki uygun pozisyonunun belirlenmesi gereğini ortaya koyar. Gitarın bu niteliği, nota ile tuşe arasındaki ilişkiyi dolaylı hale getirmektedir. Örneğin; piyanoda bu ilişki dolaysızdır. Bunun temel nedeni; notaların piyanoda tek bir eksen üzerinde hareket etmeleridir. Notaların yatay eksen üzerinde soldan sağa incilir, sağdan sola kalınlaşırlar. Bir nota kendisini aynı ses perdesinde farklı bir pozisyonda tekrarlamaz, on iki tonu temsil eden tuş kümesi, 7.3 oktavlık bir saha boyunca değişime uğramadan tekrarlanır. Müziği oluşturan her notanın tuşe üzerinde tek bir karşılığı vardır. Dolayısı ile nota yığınlarının oluşturdukları kalıplar tuşe üzerine birebir aktarılabilirler. Yaylı çalgı tuşesi de, notanın kendisini aynı ses perdesinde farklı pozisyonlarda tekrarlaması açısından gitar'a benzer. Ancak akort sisteminin bakışımı olması nota yığınlarının oluşturduğu kalıpların değişime uğramadan yatay, dikey ve çapraz olarak hareket etmelerine olanak tanır. Gitar da ise, bir müzik kalıbının farklı bir konuma aktarılması farklı bir tasarım gerektirir. Bunun başlıca nedeni gitarın bakışsız akort sistemidir. Gitarın akort sistemi -en kalın telden en inceye - 'E:Mi, A:La, D:Re, G:Sol, B:Si, E:Mi' şeklindedir. Dikkat edileceği üzere kalından inceye altı ve beşinci, dört ve üçüncü, iki ve birinci teller eşit aralıklıdır (Tam4'lü). Gitarın akort sisteminin bakışsız olmasına neden olan aralık, 3 ve 2. teller arasında yer alan "Majör 3'lü"dür. Majör 3'lü aralığı, kalıpları oluşturan parmak düzenlerinin, farklı pozisyonlarda değişmelerine neden

¹Yrd.Doç.Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Samsun Devlet Konservatuvarı, fatih.akbulut@omu.edu.tr

olur. Bu nedenle de gitarist, tuşe üzerindeki her akor için üç ya da daha fazla farklı kalıbı hafızasında tutmak zorundadır.

Şekil 2: Tuşe üzerinde farklı pozisyonlarda 'E Majör' akor kalıpları

Öte yandan gitarın standart akort sistemi, pek çok akor için elverişli parmak kalıpları, tonal müzikte yaygın olarak kullanılan diatonik diziler için makul sol el hareketleri temin eder. Gitarın ikinci ve üçüncü telleri arasındaki Majör 3'lü ayırımı, pek çok akor için elverişli olan 'mi ve si' seslerini boş tel olarak temin eder. Görülüyor ki, yazılı bir müziğin gitara makul ve rahat bir biçimde aktarılabilmesi; müziğin dokusunu oluşturan dizi, aralık ve akor kalıplarının tuşe üzerindeki kalıp organizasyonu ile ilişkilendirilmesine bağlıdır. "Klasik Gitar için yazılmış pek çok metot içerisinde yer alan materyaller, kalıp organizasyonu ile iç içe sunulmamaktadırlar" (Edwards, 1989, s.xi). Bu da, klasik gitarcının müziği, notaların uygun konumunu belirleyerek -notanın tuşe üzerinde bulunduğu tel ve perde-'partikülden- dokuya' bir anlayışla çalgı üzerine aktarması alışkanlığına neden olmaktadır. Bu yaklaşım, yukarıda da belirtildiği üzere, akort sistemi bakışsımsız olan ve bu nedenle de nota ve kalıp açısından çok pozisyonlu bir tuşeye sahip olan gitarı, deşifre açısından zor bir çalgı haline getirmekte, deşifreyi ise bir tür 'kod çözme' mantığından öte götürmemektedir. Bu nedenle de; gerek örüntü tanıma becerisi, gerekse sol el parmak düzeninin temel prensiplerini anlama becerisi yeteri kadar geliştirilememektedir. Gitar deşifresi, yazılı bir müziğin dokusunu oluşturan armonik taslağı tuşe kalıp organizasyonu ile ilişkilendirebilme ve bu konuda öngörülü olabilme becerisine dayanır.

1.1. PROBLEM

Klasik Gitar tuşesinin kalıp organizasyonu açısından nasıl işlediğini bilmek, deşifre açısından çoğunlukla tel ve perdelerin birleşiminden oluşan karmaşık bir yapı olarak görülen tuşeyi, yazılı müziği oluşturan armonik materyallerle direkt ilişkilendirerek, deşifreyi klasik gitar için bir tür "kod çözme" mantığının ötesine taşıyabilir mi?

1.2. Alt Problemler

1. Majör akor formu klasik gitar tuşesinin boş, üçüncü, beşinci, sekizinci ve onuncu pozisyonlarında kalıp organizasyonu açısından nasıl işlemektedir?
2. Majör yedili akor formu klasik gitar tuşesinin boş, üçüncü, beşinci, sekizinci ve onuncu pozisyonlarında kalıp organizasyonu açısından nasıl işlemektedir?
3. Dominant yedili akor formu klasik gitar tuşesinin boş, üçüncü, beşinci, sekizinci ve onuncu pozisyonlarında kalıp organizasyonu açısından nasıl işlemektedir?
4. Minör akor formu klasik gitar tuşesinin boş, üçüncü, beşinci, sekizinci ve onuncu pozisyonlarında kalıp organizasyonu açısından nasıl işlemektedir?
5. Minör yedili akor formu klasik gitar tuşesinin boş, üçüncü, beşinci, sekizinci ve onuncu pozisyonlarında kalıp organizasyonu açısından nasıl işlemektedir?

onu açısından nasıl işlemektedir?

6. Eksilmiş yedili akor formu klasik gitar tuşesinin boş, üçüncü, beşinci, sekizinci ve onuncu pozisyonlarında kalıp organizasyonu açısından nasıl işlemektedir?

7. Akor kalıplarının pozisyonel olarak tuşe üzerinde görselleştirilmesi, yazılı bir müziğin aktarılmasında klasik gitar tuşesini dolaysız hale getirebilir mi?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

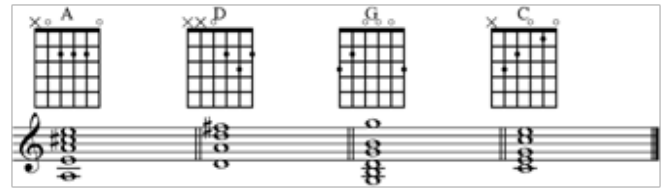
Araştırma, genel tarama modelinde dir. Gitar'ın standart akort sistemine bağlı tuşe mantığını ele alan kaynaklar taranacak, gitar tuşe mantığının dayandığı temel prensipler ortaya konacak ve bu prensipler doğrultusunda klasik gitarın açık, üç, beş, sekiz ve onuncu pozisyonlarında oluşturulacak olan akor formlarını temsil eden sol el kalıpları, yazılı müziğin armonik dokusunu oluşturan nota yığınları ile eşleştirileceklerdir.

Gitar tuşesi iki temel prensip üzerine kurgulanmıştır. Birincisi, gitar tuşesinin, üzerine kurgulandığı temel akor formları, ikincisi ise "C-A-G-E-D" sıralamasıdır

2.1.1. Temel Akor Formları:

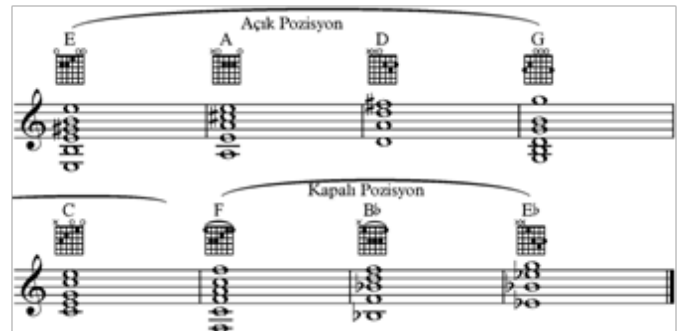
Giriş bölümünde de belirtildiği üzere, gitarda en yaygın kullanılan akort sistemi, kalından inceye "E:Mi, A: La, D:Re, G:Sol, B:Si, E:Mi" dir. Bu sistem standart akort sistemi olarak da bilinir. Üç ve ikinci tel aralığının Majör 3'lü olması; 2 ve 1. tel aralığının Tam 4'lü ye dönüştürerek 1. telin 'E' tonu ile bitmesini sağlamak içindir. "En kalın ve en ince tellerin 'E' olması, 'E' akorunun, gitarın ana akoru olduğunu göstermektedir"(Nispel, 2003, s.10)(bkz. Şekil 2, a).

Standart akort sistemi, 'E' akoruna ek olarak, gitarın, boş teller içermesi nedeni ile 'açık pozisyon' olarak adlandırılan ilk dört perdelik diliminde, temel dört akor formunun daha kurgulanabilmesine olanak tanır.

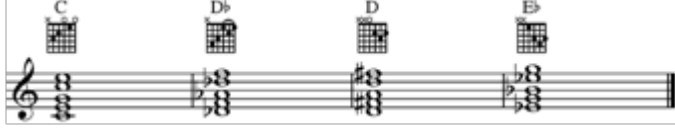
Şekil 2.1.1.1: Açık pozisyon temel akor formları

Bu beş temel form, tuşenin dikey ekseninde, 'dominant – tonik' ilişkisi içerisinde birbirlerine çözümlenerek (E - A, A-D, D-G, G-C) hareket ederler. Bu devinim kendisini, 'E' formundan itibaren, bu defa boş tel içermeyen 'kapalı pozisyon' olarak tekrarlar, tuşe boyunca kromatik olarak yanal eksen üzerinde hareket eder.

Şekil 2.1.1.2: 'E' formunun dikey ve yanal hareketi

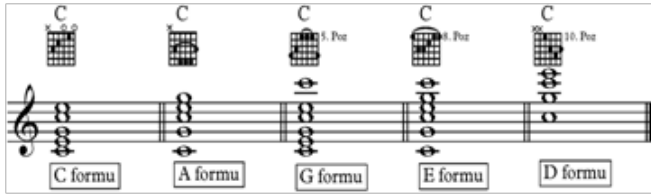
Ayrıca devinimi oluşturan beş temel formun her biri, tuşe boyunca yanal eksen üzerinde kromatik olarak hareket edebilir.

Şekil 2.1.1.3: 'C' formunun yanal eksen üzerinde kromatik hareketi

2.1.2. 'C A G E D' Sıralaması:

Temel akor formlarının bu sıralama ile ele alınması, çalgıcıya tuşe üzerinde yolunu bulabilmesi doğrultusunda güvenli bir yöntem sunar. "Sıralamada yer alan her form, tuşe üzerinde beş farklı yapıda çalınan, müzikal olarak aynı akordur"(Edwards,1989, p.5). Bu yöntemin temel gayesi; aynı akorun, beş temel formu oluşturan parmak düzenleri ile, tuşenin farklı pozisyonlarında çalınabildiğini ortaya koymaktır. Bu sıralama onikinci perdeden itibaren tekrarlanır.

Şekil 2.1.2.1: C Majör akorunun temel beş form' da konumları

2.2. Evren ve Örneklem

Klasik Gitar tuşesinin oniki perdelik dilimi; açık, üçüncü, beşinci, sekizinci ve onuncu pozisyonlarında yer alan majör, minör 5'li ve bütün 7'li akor tipleri (majör,minör, dominat, eksilmiş) bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

C (Do) akor formunun açık, üçüncü, beşinci, sekizinci ve onuncu pozisyonlarında yer alan majör, minör 5'li ve bütün 7'li akor tipleri(majör,minör, dominat, eksilmiş) bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

2.3. Verilerin toplanması

Bu çalışmada klasik gitar tuşesinin sol el kalıp organizasyonu açısından nasıl işlediğini ortaya koymak ve bu işleyişin hafızada kolaylıkla görselleştirilebilmesine olanak tanımak amacı ile gitar tuşesinin, üzerine kurgulandığı beş temel format'tan C' nin - "C A G E D" sıralaması göz önünde bulundurularak- tuşenin açık, üçüncü, beşinci, sekizinci ve onuncu pozisyonlarındaki tam kalıp tipleri, tuşe boyunca yanal ve kromatik olarak hareket etmeye uygun, ergonomik sol el kalıpları oluşturacak bölütlere ayrılacaktır.

Klasik gitar müziğinde yaygın olarak kullanılan akorların tuşe kalıp organizasyonu açısından nasıl işlediğini göstermek amacı ile 'C' tonu kullanılması başlıca nedeni; C Majör dizisinin, diyez ve bemol içermemesi nedeni ile en kolay dizi olarak adlandırılmasıdır. C Majör, çalgı ve solfej öğretiminde kullanılan ilk dizi ve arpejdır. Ayrıca çalgı eğitiminde, başlangıç düzeyindeki pek çok etüt ve parça 'C Majör' tonunda yazılmıştır. Dolayısı ile C Majör, işitsel ve görsel olarak en aşına olunan tondur.

2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Klasik gitar için yazılmış bir etüt'ün- oluşturulduğu armonik örgü sadeleştirilerek- armonik taslağı ortaya çıkarılacaktır. Taslağı oluşturan akor blokları oluşturulan kalıplarla eşleştirileceklerdir.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. CMajör Akor Formları ve Çevirimlerine Yönelik Bulgular:

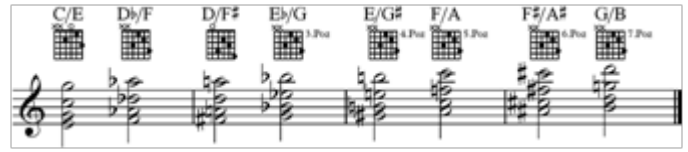
Akorun açık pozisyon 'C' formu, sol el için ergonomik bir kalıp oluşturmaktadır ve dikey eksen üzerinde akor çevirimlerini oluşturacak bölütlere ayrılabilir.

Şekil 3.1.1a: Açık pozisyon 'C Majör' akoru bölütleri

Bu bölütler tuşe üzerinde yanal- kromatik hareket yapmaya elverişlidirler.

Şekil 3.1.1b: 'CMajör' akoru birinci çevirim bölütünün yanal-kromatik hareketi

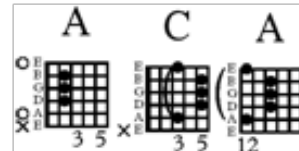

Akorun üçüncü pozisyon 'A' formu, sol el için ergonomik bir kalıp oluşturmaktadır ve dikey eksen üzerinde, yanal-kromatik harekete elverişli bölütlere ayrılabilir.

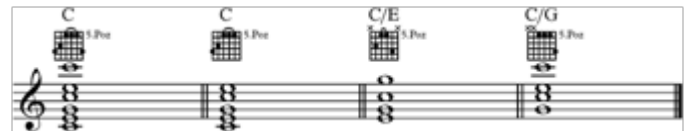
Şekil 3.1.2a: Üçüncü pozisyon 'C Majör' akor bölütleri

Yanal- kromatik hareket bir ve on ikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

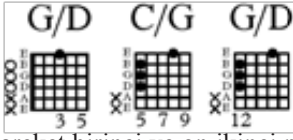

Şekil 3.1.2b: Üçüncü pozisyon 'CMajör' akorunun yanal-kromatik hareketi

Akorun beşinci pozisyon 'G' formunu oluşturan notaların tonal sıralaması, sol el için ergonomik bir kalıp oluşturmamaktadır. Öte yandan format, dikey eksen üzerinde, yanal- kromatik harekete elverişli ergonomik kalıplar oluşturacak bölütlere ayrılabilir.

Şekil 3.1.3a: Beşinci pozisyon 'C Majör akor bölütleri

Yanal- kromatik hareket birinci ve on ikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

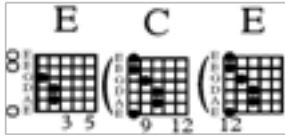
Şekil 3.1.3b: Beşinci pozisyon ‘CMajör’ akorunun yanal-kromatik hareketi

Akorun sekizinci pozisyon ‘E’ formu, sol el için ergonomik bir kalıp oluşturmaktadır ve dikey eksen üzerinde, yanal- kromatik harekete elverişli bölütlere ayrılabilir.

Şekil 3.1.4a: Sekizinci pozisyon ‘CMajör’ akor bölütleri

Yanal- kromatik hareket bir ve onikinci perdelere doğru iki yönlüdür

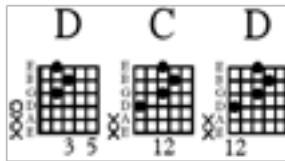
Şekil 3.1.4b: Sekizinci pozisyon’CMajör’ akorunun yanal-kromatik hareketi

Akorun onuncu pozisyon’ D’ formu, sol el için ergonomik bir kalıp oluşturmaktadır.

Şekil 3.1.5a: Onuncu pozisyon ‘C Majör akoru

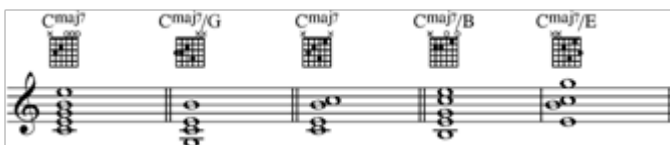
Yanal-kromatik hareket bir ve onikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

Şekil 3.1.5b: Onuncu pozisyon ‘CMajör’ akorunun yanal-kromatik hareketi

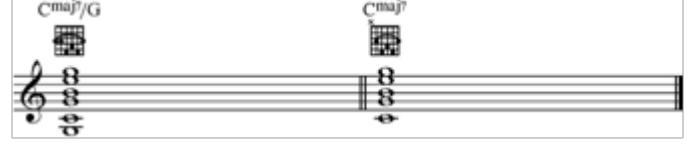
3.2.CMajör7’li Akor Formları ve Çevirimlerine Yönelik Bulgular:

Akorun açık pozisyon formu, sol el için ergonomik bir kalıp oluşturmaktadır.

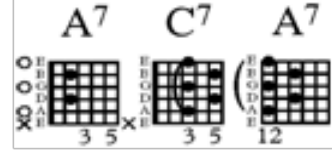
Şekil 3.2.1: Açık pozisyon ‘CMajör7’li akoru ve bölütleri

Klasik Gitar Deşifresinde Kalıp Organizasyonunun Önemi (43 - 53)
Akorun üçüncü pozisyon formu, sol el için ergonomik bir kalıp oluşturmaktadır ve dikey eksen üzerinde, akorun ikinci çevirimini oluşturacak biçimde altı sesli olarak da kurgulanabilmektedir.

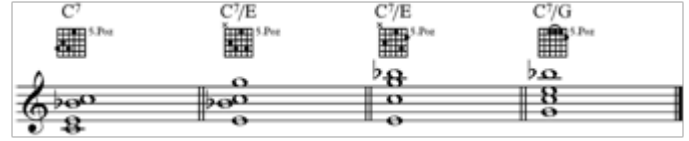
Şekil 3.2.2a: Üçüncü pozisyon ‘C Majör7’li akoru

Yanal-kromatik hareket bir ve onikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

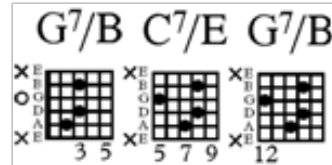
Şekil 3.3.2b; Üçüncü pozisyon ‘C7’li akorunun yanal-kromatik hareketi

Akorun beşinci pozisyon ‘G’ formunun dominant 7’li ye dönüştürülmesi ile elde edilen tonal sıralama, gitarın tüm tellerini kapsayacak bir kalıbın oluşturulamamasına neden olmaktadır. Öte yandan akor; yanal-kromatik harekete uygun, akor çevirimlerine ergonomik kalıpları oluşturacak bölütlere ayrılabilir.

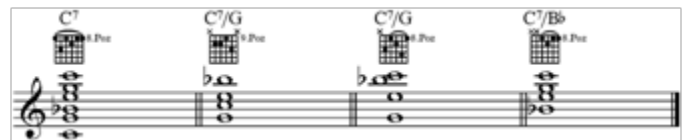
Şekil 3.3.3a;Beşinci pozisyon ‘C7’li akoru ve bölütleri

Yanal- kromatik hareket bir ve onikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

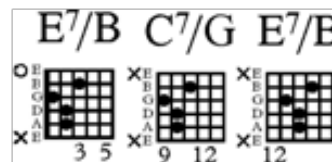
Şekil 3.3.3b; Beşinci pozisyon ‘C7’li akorunun yanal-kromatik hareketi

Akorun sekizinci pozisyon formu soley için ergonomik bir kalıp oluşturmaktadır. Dikey eksen üzerinde yanal-kromatik harekete uygun akor çevirimleri oluşturabilen bölütlere ayrılabilir.

Şekil 3.3.4a; Sekizinci pozisyon ‘C7’li akoru ve bölütleri

Yanal-kromatik hareket bir ve onikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

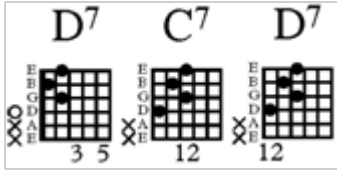
Şekil 3.3.4b: Sekizinci pozisyon 'C7'li akorunun yanal-kromatik hareketi

Akorun onuncu pozisyon formu, sol el için ergonomik bir kalıp oluşturmaktadır.

Şekil 3.3.5a; Onuncu pozisyon 'C7'li akoru

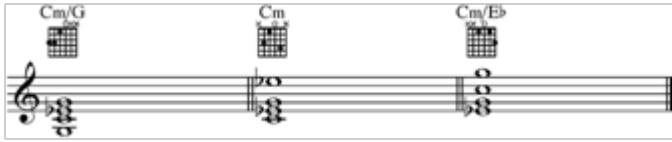
Yanal-kromatik hareket bir ve onikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

Şekil 3.3.5b: Onuncu pozisyon 'C7'li akorunun yanal-kromatik hareketi

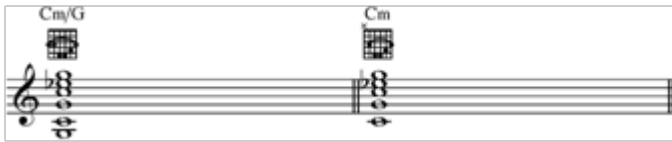
3.4. C Minör Akor Formları ve Çevirimlerine Yönelik Bulgular:

Akorun açık pozisyon 'C' formunun minöre dönüştürülmesi ile elde edilen tonal sıralama, formun minor halinin birinci pozisyonda tüm telleri içerecek bir kalıp oluşturmamasına neden olmaktadır. Öte yandan akor; birinci pozisyonda, dört sesli bölütler halinde kurgulanabilmektedir. Bölütlerin ilk üç seslerini içeren kalıpları yanal- kromatik harekete uygundur.

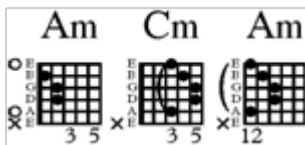
Şekil 3.4.1; Açık pozisyon 'C Minör' akor bölütleri

Akorun üçüncü pozisyon formu, sol el için ergonomik bir kalıp oluşturmaktadır. Dikey eksen üzerinde akorun ikinci çevirimini oluşturacak biçimde altı sesli olarak da kurgulanabilmektedir.

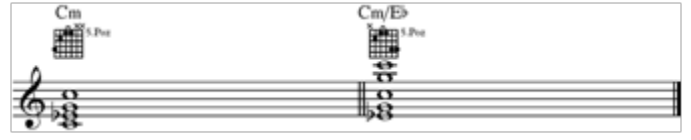
Şekil 3.4.2a; Üçüncü pozisyon 'Cminör' akorları

Yanal-kromatik hareket bir ve onikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

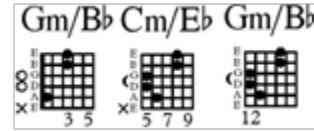
Şekil3.4.2b: Üçüncü pozisyon 'Cminör7'li akorunun yanal-kromatik hareketi

Akorun beşinci pozisyon 'G' formunun minöre dönüştürülmesi ile elde edilen tonal sıralama, formun minor halinin tüm telleri içerecek bir kalıp oluşturmamasına neden olmaktadır. Öte yandan akor; dikey eksen üzerinde yanal-kromatik harekete uygun iki bölüt halinde kurgulanabilmektedir.

Şekil 3.4.3a: Beşinci pozisyon 'Cminör' akorları

Yanal-kromatik hareket bir ve onikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

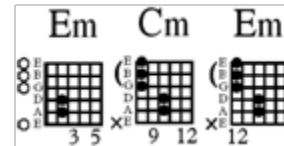
Şekil3.4.3b; Beşinci pozisyon 'Cminör7'li akorunun yanal-kromatik hareketi

Akorun sekizinci pozisyon 'E' formunun minor hali sol el için ergonomik bir kalıp oluşturmaktadır. Dikey eksen üzerinde yanal-kromatik harekete uygun akor çevirimleri oluşturabilen bölütlere ayrılabilir.

Şekil 3.4.4a: Sekizinci pozisyon 'Cminör akoru ve bölütleri

Yanal-kromatik hareket bir ve onikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

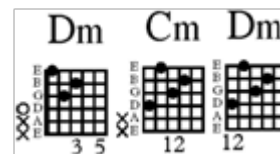
Şekil 3.4.4b: Sekizinci pozisyon 'Cminör' akorunun yanal-kromatik hareketi

Akorun onuncu pozisyon 'D' formunun minor hali sol el için ergonomik bir kalıp oluşturmaktadır.

Şekil 3.4.5a: Onuncu pozisyon 'Cminör' akoru

Yanal-kromatik hareket bir ve onikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

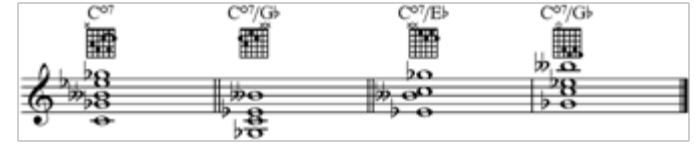

Şekil 3.4.5b: Onuncu pozisyon 'Cminör' akorunun yanal-kromatik hareketi

Şekil 3.5.5b: Onuncu pozisyon 'Cminör7'li akorunun yanalkromatik hareketi

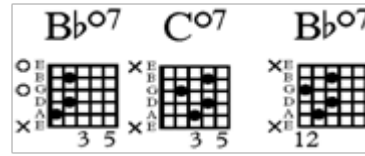
3.6. C Eksilmiş 7'li Akor formu ve Çevirimlerine Yönelik Bulgular:

Akorun açık pozisyon 'C' formunun eksilmiş 7'liye dönüştürülmesi ile elde edilen tonal sıralama, formun eksilmiş 7'li halinin birinci pozisyonda bir kalıp oluşturamamasına neden olmaktadır. Öte yandan, Şekil 3.6.1a'dan anlaşılacağı üzere; eksilmiş 7'li ikinci pozisyonda kurgulanabilir ve elde edilen kalıp her iki pozisyon için ortak form olarak ele alınabilir. Bu form, tuşenin beş perdelik alanında, yanalkromatik harekete elverişli bölütlere ayrılabilir.

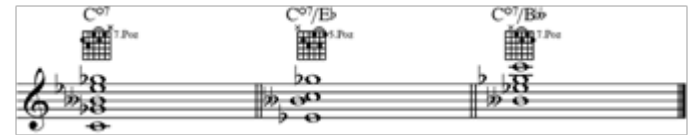
Şekil 3.6.1a: Tuşenin ilk beş perdelik alanında 'C Eksilmiş 7'li akorları

Yanalkromatik hareket bir ve onikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

Şekil 3.6.1b: İkinci pozisyon 'C Eksilmiş 7'li akorunun yanalkromatik hareketi

Sekizinci pozisyon 'C' formunun eksilmiş 7'liye dönüştürülmesi ile elde edilen tonal sıralama, formun eksilmiş 7'li halinin kalıp oluşturmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca, beş ve dokuzuncu perdeler arasındaki alanda, yanalkromatik harekete elverişli bölütlere ayrılabilir.

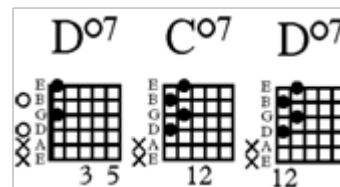
Şekil 3.6.2: Beş ve yedinci pozisyonlarda 'C Eksilmiş 7'li akor kalıpları

Onuncu pozisyon 'D' formu eksilmiş 7'li akoruna dönüştürülebilir.

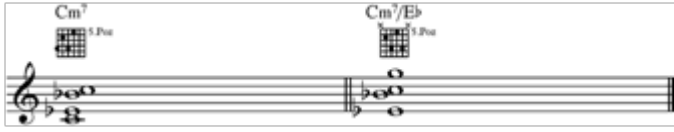

Şekil 3.6.3a: Onuncu pozisyon 'C Eksilmiş 7'li akoru

Yanalkromatik hareket bir ve onikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

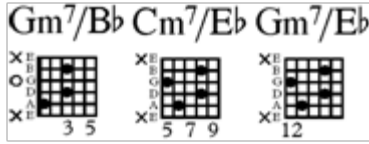

Akorun beşinci pozisyon 'G' formunun minor 7'li ye dönüştürülmesi ile elde edilen tonal sıralama, altı teli içerecek bir kalıbın oluşturulamamasına neden olmaktadır. Öte yandan akor dikey eksen üzerinde yanalkromatik harekete uygun iki bölüt halinde kurgulanabilmektedir.

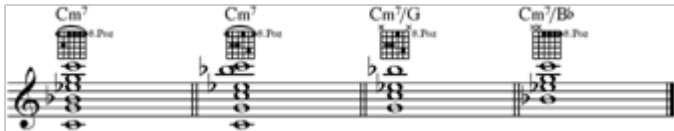
Şekil 3.5.3a: Beşinci pozisyon 'Cminör7'li akor kalıpları

Yanalkromatik hareket bir ve onikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

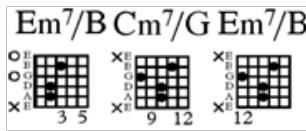
Şekil 3.5.3b: Beşinci pozisyon 'Cminör7'li akorunun yanalkromatik hareketi

Akorun sekizinci pozisyon 'A' formunun minor 7'li hali sol el açısından ergonomik bir kalıp oluşturmaktadır. Dikey eksen üzerinde yanalkromatik harekete uygun, kök ve çevirim hallerini oluşturacak bölütlere ayrılabilir.

Şekil 3.5.4a: Sekizinci pozisyon 'Cminör7'li akoru ve bölütleri

Yanalkromatik hareket bir ve onikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

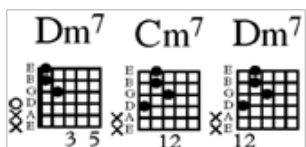
Şekil 3.5.4b: Sekizinci pozisyon 'Cminör7'li akorunun yanalkromatik hareketi

Akorun onuncu pozisyon 'D' formunun minor 7'li ye dönüştürülmüş hali, sol el için ergonomik bir kalıp oluşturmaktadır.

Şekil 3.5.5a: Onuncu pozisyon 'Cminör7'li akoru

Yanalkromatik hareket bir ve onikinci perdelere doğru iki yönlüdür.

Şekil 3.6.3b: Onuncu pozisyon 'C Eksilmiş7'li akorunun yanal-kromatik hareketi

3. 7.1. Doku Redüksiyonu:

Doku redüksiyonu, yazılı bir müziği oluşturan armonik örgünün sadeleştirilerek, müziğin, üzerine kurgulandığı tonal fikir ve armonik taslağı belirgin hale getirme işlemidir. Amerikalı besteci ve teorisyen Walter Piston'a göre "müzikal anlayışımız, armonik faktörlerin işlenmemiş bir şekilde sunulduğu analitik redüksiyonla desteklenir. Redüksiyonda, ritmik bağımlılıktan uzaklaşmak için; sapsız eşdeğer notalar kullanılır. Notalar dikey akor blokları haline getirilir"(Piston, 1987, s. 288).

Şekil 3.7.1.1: Etüt' ün armonik redüksiyonu

Redüksiyondan anlaşılacağı üzere; Etüt'ün beş ve on yedinci ölçüleri arasındaki kesitin armonik taslağı 'I - V/ii - ii64 - V6/ii - ii - I6 - IV - I64 - V - I' şeklindedir. Etüt'ün sekizinci ölçüsünde yer alan eksik 7'li akoru köksüz dominant minor 9'lu akordur. Etüt'ün onuncu ölçüsünün ilk vuruşundaki 'bağlı sol' ve on birinci ölçüsünün son vuruşundaki 'si' notaları; üzerinde buldukları akorların entegre parçası değildirler ve bu nedenle, redüksiyonda ayıklanmışlardır. ii - I ve IV - I bağlantıları arasında yer alan eksik 7'li akorları kromatik geçit akorları olduklarından armonik taslağa dahil edilmemişlerdir.

3.7.2. Armonik Taslağın, Oluşturulan Kalıplarla Eşleştirilmesi:

Doku redüksiyonu ile birlikte, değişik stillerde işlenmiş akor devinimlerinin blok akor devinimlerine dönüştürülerek saf hale getirilmesi; nota bloklarının tuşe üzerinde oluşturulan kalıplarla eşleştirilebilmesine olanak tanımaktadır.

Şekil 3.7.2.1: Kesit'in kalıp organizasyonu

Yukarıdaki kesitten anlaşılacağı üzere; 'I - V/ii - ii64 - V6/ii - ii - I6 - IV - I64 - V - I' devinimi, tuşenin bir ve yedinci pozisyonları arasındaki alanda yer almaktadır.'V/ii' akoru 'C7/Eb' kalıbının açık pozisyona aktarılmış halidir (bkz. Şekil 3.6.1a); 'ii64' akoru sekizinci pozisyon 'C Minör' ya da açık pozisyon 'E Minör' akor kalıbının ikinci pozisyona aktarılmış halidir (bkz. Şekil 3.4.4a,b); 'V6/ii' ve 'I6' akorları açık pozisyon 'C/E' kalıbının birinci ve dördüncü pozisyonlara aktarılmış halleridirler (bkz. Şekil 3.1.1b); 'ii' akoru onuncu pozisyon 'C Minör' ya da açık pozisyon 'D Minör' kalıbının dördüncü pozisyona aktarılmış halidir (bkz. Şekil 3.4.5a,b); 'IV' akoru onuncu pozisyon 'C' ya da açık pozisyon 'D' kalıplarının yedinci pozisyona aktarılmış halleridir (Bkz. Şekil 3.1.5a,b); 'I64' akoru üçüncü pozisyon 'C' ya da açık pozisyon 'A' kalıplarının yedinci pozisyona aktarılmış bölüt halleridir (bkz. Şekil 3.1.2a,b); 'V' akoru üçüncü pozisyon 'C7' ya da açık pozisyon 'A7' kalıplarının ikinci pozisyona aktarılmış halleridir (Bkz. Şekil 3.3.2a,b) Kesiti oluşturan armonik taslak içerisinde kullanılan eksik 7'li akorları ise 'C7/Eb' kalıbının beş ve sekizinci pozisyonlara aktarılmış halleridirler.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gitar tuşesinin, dayandığı beş temel akor formatından "C" nun ya da diğer bir deyişle açık pozisyon Do majör 5'li akorunun, majör 7'li, dominant 7'li, minör 5'li, minör 7'li, eksilmiş 7'li tiplerinin konumsal işleyişleri ele alınmış; bu doğrultuda, gitar tuşesinin açık, üçüncü, beşinci, sekizinci ve onuncu pozisyonlarında, tuşe boyunca yanal eksen üzerinde kromatik harekete uygun akor kalıpları organize edilmiştir. Klasik gitar için yazılmış bir müzik, dayandığı armonik materyaller organize edilen kalıplar ile eşleştirilerek tuşe üzerine aktarılmıştır. Yapılan eşleştirilme neticesinde denebilir ki; "İnsan beyni, nesnelere gruplandırarak anlamlandırma ve bilindik kategorilere dönüştürmeye, dahası kalıplar aramaya yönelik programlanmıştır" (D. Pike, 2012, s.26). Bu nedenle de deşifrenin en önemli unsuru, notaları anlamlı kalıplara dönüştürmek ve bununla bağlantılı motor beceriyi

geliştirmektedir. Bu bağlamda klasik gitar tuşesinin, kalıp organizasyonu açısından nasıl işlediği bilgisi önemli bir rol oynamaktadır. Klasik gitarın kalıp organizasyonuna bağlı tuşe mantığını bilmek, deşifre edilecek müziğin dokusunu oluşturan armonik ve dizisel materyalleri anlamlı kalıplara dönüştürerek, çalgı üzerine aktarabilme de öngörü sahibi olma becerisini kazandırır. Deşifreyi bir tür 'kod çözme' aktivitesinin ötesine taşıyarak müziğin dokusunu oluşturan armonik taslağı ve bu taslağı anlatım stiline göre işleyen müzikal materyalleri görebilme becerisini kazandırır. Bu nedenle de, işitsel becerinin geliştirilmesinde de önemli bir rol üstlenir.

KAYNAKÇA

- D. Pike, Pamela.(February/March2012).”SIGHTREADING STRATEGIES”,
AMT.www.mtna.org/media/52222/2013_article_of_the_year.pdf, s.26
EDWARDS, B.(1989). “Fretboard Logic, Volume I”, United States of America, Bill Edwards Publishing, s.x-5
NISPEL, A.(2003).”Fretboard Rosette(A key to mastering the guitar)”, United State of America, Paidia Academic Press, s.10
PİSTON, W.(1987).” Harmony”, Fifth Edition, W.W. Norton Company.Inc, United States of America, s.288

Ek

Akor Diyagramı:

